

تحلیل تطبیقی مبلمان شهری حاشیه کارون و زاینده‌رود

چکیده

لازم سلامت روحی و روانی و نتیجتاً جسمی شهر وندان و افراد یک جامعه شهری به خصوص کلانشهرها- برخوردار بودن آن شهر از فضاهای دل‌انگیز، جذاب و زیباست. بدون تردید در کلانشهرهایی مانند اصفهان و اهواز که کمبود زمین‌های شهری مستعد و در دسترس، ایجاد چنین فضاهایی را با محدودیت موافقه کرده، حاشیه رودخانه‌ها به دلایل مختلف طبیعی و انسانی می‌تواند به خوبی این نقش را ایفا کرده و به عنوان جایگاه اوقات فراغت، عاملی مهم در ایجاد شور و نشاط و توسعه روابط اجتماعی شهر وندان باشد. از طرف دیگر تجهیزات و مبلمان شهری مناسب نیز جزء لینفکی از چنین فضاهایی بوده که مطالعه و پژوهش در زمینه شناخت مشکلات و کاستی‌های آن ضروری به نظر می‌رسد و یکی از مواردی که می‌تواند در این زمینه بسیار راهگشا و مشمر ثمر باشد، انجام مطالعات تطبیقی از نمونه‌های مشابه و استفاده از تجربیات و دستاوردهای دیگران در زمینه مورد بحث است. در این پژوهش با استفاده از روش‌های توصیفی- تحلیلی و به کمک پیمایش میدانی و انجام نظر خواهی از کاربران، مبلمان شهری فضاهای تفریحی حاشیه کارون و زاینده‌رود مورد مطالعه و تطبیق قرار گرفته و کاستی‌ها و مزایا و کلاً عملکرد هر کدام از نظر کمی و کیفی، مکان یابی و آرایش فضایی و همچنین جلب رضایت کاربران... موشکافی شده است. تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی و به کمک نرم افزار SPSS صورت گرفته است و در تهیه نقشه‌ها از نرم افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) استفاده شده است. براساس یافته‌های پژوهش تراکم انواع مبلمان شهری در ۱۰۰۰ متر مربع، در حاشیه کارون ۱/۵۴ و در حاشیه زاینده‌رود ۸/۸ است که نسبت کارون به زاینده رود تقریباً یک به هشت می‌باشد. بین تعداد و کیفیت مبلمان شهری در حاشیه رودخانه کارون و زاینده‌رود رابطه مستقیم وجود دارد. در مجموع نتایج این پژوهش حاکی از آن است که مبلمان شهری حاشیه کارون به جز در مواردی نادر، از نظر مؤلفه‌های مورد سنجش (کمی و کیفی، مکان یابی و پراکنش فضایی، تطبیق با نیازهای اقشار مختلف جامعه و جلب رضایت کاربران...) وضعیت مطلوبی ندارد و در مقابل، مبلمان شهری حاشیه زاینده‌رود نیز علی رغم امتیازها و برتری‌هایش نسبت به حاشیه کارون در سطح کاملاً رضایت بخشی نبوده و در هر دو مکان- به خصوص در حاشیه کارون- مشکلات و نواقصی در زمینه مبلمان شهری وجود دارد که توجه جدی و برنامه‌ریزی خاص خود را می‌طلبند؛ اگر ما توجه به نیازهای روحی و روانی شهر وندان را به عنوان یکی از مقدمات و ارکان پرورش انسان سالم به عنوان محور توسعه پایدار باور داشته باشیم. در آخر نیز بر اساس نتایج مطالعات و تحلیل‌های انجام شده، پیشنهادات و راهکارهایی جهت بالابردن سطح کیفی هر کدام از فضاهای مذکور ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: مبلمان شهری، تحلیل تطبیقی، فضای شهری، حاشیه رودخانه، کارون، زاینده‌رود.

مقدمه

در عصر معاصر ما مشکلات کلانشهرها فقط در ازدیاد جمعیت، ترافیک، گرانی، اقتصاد و نابسامانی های زیست- محیطی و... خلاصه نمی شود. بلکه انواع ناهنجاریهای رفتاری، مشکلات اجتماعی و فشارهای روحی و روانی ناشی از سیمای ناخوشایند بصری نیز خود دلایل کافی برای افزایش مسائل زندگی شهری مدرن و تنگتر شدن عرصه به جامعه امروزی است (زنديه و زنديه، ۱۳۸۵، ۳۱۸). گویی تصویر بسیاری از شهرهای معاصر ما فاقد حیات است و از خطوط و رنگهای خشن و مبتذل و بی روح تشکیل شده است (زنگی آبادی و مختاری ملک آبادی، ۱۳۸۴، ۱۳). شهرهای امروزه به ویژه کلانشهرها، اغلب فاقد مناظر و چشم اندازهای طبیعی و انسانی زیبا می باشند؛ در حالی که انسان به وجود زیبایی و فضاهای فعال، سرزنشه و جذاب برای تفریح و زدودن احساس خستگی و دلزدگی از شهر و محیطهای شهری احتیاج مبرمی دارد. اما پاسخ به چنین نیازی چگونه ممکن است؟ به تعبیری دیگر «چگونه می توان به ساخت شهر چهره انسانی تر بخشید؟ ناگزیر باید به فضاهایی روی آورد که همگانی اند و زنده ترین حرکت های شهری در آنها رخ می دهد» (توسلی و بنیادی، ۱۳۷۱: ۹). در همین راستا در منشور آتن برای بافت فیزیکی شهر چهار نوع کاربری در نظر گرفته شده است که یکی از مهم ترین آنها کاربری گذران اوقات فراغت است (پورمحمدی، ۱۳۸۲، ۱۰۲). برای شهرهای بزرگی چون اصفهان و اهواز که با مشکلات شدید کمبود زمین شهری روبه رو هستند، حاشیه رودخانه ها یک فرصت طلایی و استثنایی است که باید از پتانسیل آنها حداکثر استفاده و بهره برداری را برای ایجاد فضاهای عمومی و چشم اندازهای شهری نظیر گردشگاههای شهری و محل گذران اوقات فراغت به عمل آورد؛ بهخصوص اینکه «طبق ماده دو توزیع عادلانه آب، بستر و حريم رودخانه ها جزو اموال عمومی و متعلق به دولت می باشد». (ولايتی، ۱۳۷۱، ۳۳۴).

از طرف دیگر، تجهیزات و مبلمان شهری مناسب نیز جزء لاینفکی از چنین فضاهایی می باشد که سهم بسزایی در عملکرد و زیبایی آن ایفا کرده و در نهایت آنها را به محیط خوشایند و کاربردی برای پاسخ به نیازهای شهر و ندان تبدیل می کند، که تحلیل و مقایسه پیشرفت ها و کاستی ها و کلاً عملکرد فضاهای مشابه در این زمینه می تواند گامی مؤثر در جهت بهبود و ارتقای کیفی این فضاهای باشد.

بنابراین، این پژوهش در صدد آن است که مبلمان شهری موجود در حاشیه رودخانه های کارون و زاینده رود را از لحاظ کمی و کیفی و... با استفاده از تحلیل های توصیفی، آماری و نقشه ای و همچنین تحلیل پرسشنامه های میدانی جهت آگاهی از میزان رضایت شهروندان مقایسه نموده و نقاط ضعف و قوت هر کدام را بشناساند.

داده ها و روش ها

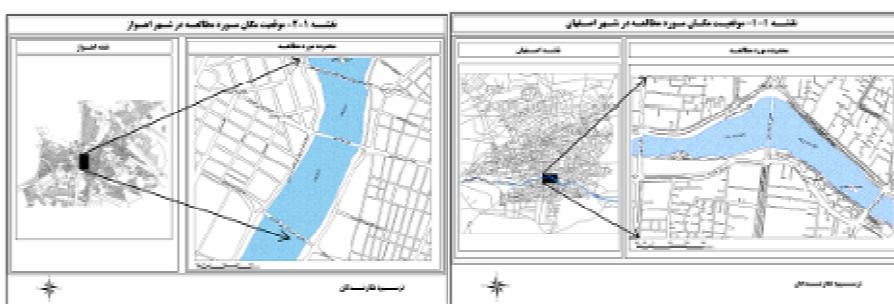
روش این پژوهش، روش توصیفی - تحلیلی است و اطلاعات و داده های آن به کمک پیمایش میدانی و همچنین تکمیل پرسشنامه از محیط های نامبرده جمع آوری شده است. تحلیل داده ها در دو سطح توصیفی و استباطی و به کمک نرم افزار SPSS صورت گرفته است. در تهیه و تولید نقشه ها از نرم افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) استفاده شده و همچنین در موارد مقتضی، از نرم افزار اکسل جهت ترسیم نمودارها استفاده شده است.

جامعه آماری (برای تکمیل پرسشنامه)، کلیه شهروندان شهرهای اهواز و اصفهان می باشند و به ازای هر ۱۰۰۰۰ نفر، یک نفر برای تعیین حجم نمونه در نظر گرفته شد که بدین ترتیب پس از محاسبات مقدماتی حجم نمونه در شهر اهواز ۱۰۰ و

در اصفهان ۱۶۰ نفر برآورده است.^۱ اعضای نمونه به طور تصادفی از میان کاربران حاشیه رودخانه طوری انتخاب شد که سهم مساوی برای زنان و مردان رعایت شود و تا حد ممکن طول محدوده مورد مطالعه پوشش داده شود.

قلمرو پژوهش

به دلیل اینکه امکان مطالعه و بررسی تجهیزات و مبلمان محیط‌های نامبرده به‌طور کامل مقدور نبوده است، لذا محدوده‌ای به طول ۱/۵ کیلومتر از هردو مکان انتخاب و از دو طرف رودخانه مورد پیمایش قرار گرفت. به‌طوری که این محدوده در شهر اصفهان فضای حاشیه رودخانه در اطراف سی و سه پل - حدفاصل بین پل‌های ابوذر و فردوسی - را در بر گرفته است (نقشه^۱) و در شهر اهواز نیز فضای اطراف پل چهارم (پل نادری، منتهی به خیابان مرکزی شهر) را شامل می‌شده که ابتدای آن از سمت شمال، خیابان شهید عامری (کمی بالاتر از پل سفید) بوده و انتهای آن به محل احداث پل هشتم اهواز می‌رسد (نقشه^۲).

شکل ۱) موقعیت مکان مورد مطالعه در شهر اصفهان شکل ۲) موقعیت مکان مورد مطالعه در شهر اهواز

مبانی نظری

حاشیه رودخانه و فضای گردشگری- تفریحی شهری

ارسطو می‌گوید: «یک شهر باید به نحوی ساخته شود که ساکنان آن احساس امنیت و رضایت کنند» (زیته، ۱۳۸۵، ۶). «یک شهر مناسب برای سکونت و زندگی، شهری است که برای همه جنبه‌های زیستی، مادی و معنوی ساکنانش طراحی و احداث شده باشد» (خورش و خورش، ۱۳۷۷، ۱۲). بشر برای زندگی راحت، نیازمند به یک محیط مطلوب است. این محیط مشکل از محیط طبیعی و محیط مصنوعی است (بزرگی و همکاران، ۱۳۸۴، ۵۴). این در حالی است که توسعه بدون برنامه و ناهمانگ با زیرساخت‌ها و تسهیلات مورد نیاز شهرها، نه تنها چشم‌اندازها و مناظر زیبای طبیعی را از شهر و ندان سلب کرده، بلکه در خلق فضاهای مصنوعی جایگزین نیز عاجز مانده است، که این امر بر لزوم استفاده از حداقل فرصت‌های ممکن جهت احیاء و خلق دوباره فضاهای عمومی در شهرها تأکید می‌کند. فضای شهری فضایی است برای دیدار، استراحت (فضای سبز)، تفریح، حمل و نقل (جایه جایی‌های فردی یا جمعی) و به‌طور کلی فضایی است برای زندگی و تماشا (پیرموره و همکاران، ۱۳۷۳، ۱۴) و شامل قسمت‌هایی از محیط طبیعی و مصنوع است که عموم مردم به راحتی به آن دسترسی دارند (رفیعیان و سیفایی، ۱۳۸۴، ۳۶) و در ترغیب ملاقات‌ها، بحث و گفتگوها مؤثر بوده و ساکنین را از محیط‌های خصوصی و ارزواگرایی به محیط‌های جمعی و پر نشاط دعوت می‌نماید (جعفری و زهتابیان، ۱۳۸۵، ۲۲۳، ۲۲۳) و سرانجام حالت یکنواختی و رکود چشم‌اندازهای شهری را بهم زده، شور و نشاط را به زندگی شهر و ندان بر می‌گرداند. بنابراین، فضای شهری نوعی فضای عمومی است که کانون و بستر بروز حیات مدنی و شهرگرایی

^۱- در سرشماری ۱۳۸۵ جمعیت شهر اصفهان ۱۵۸۳۰۹ و جمعیت شهر اهواز ۹۶۹۸۴۳ بوده که با تقسیم بر عدد ۱۰۰۰۰ به ترتیب اعداد ۱۵۸ و ۹۷ برای حجم نمونه بدست آمده که برای اطمینان بیشتر، با کمی افزایش رند شدند.

است»(پارسی، ۱۳۸۱، ۴۵). محیط فیزیکی طبیعت، عنصر عمده سازنده فضای شهری است و نخستین بستری که در آن محیط مصنوع شکل می‌گیرد(مدنی‌پور، ۱۳۸۷، ۵۱). واضح است که دسترسی به برخی اشکال طبیعت یک نیاز اساسی شهر و بنابراین یک بخش ضرورتاً مهم دسترسی به فضای باز است(نظری‌زاده، ۱۳۸۵، ۸۸). در واقع آنچه که امروزه در شهرهای ما به عنوان بحران شناخته می‌شود، همین کاهش تدریجی پیوند انسان و طبیعت است که در واقع ریشه اکثر مشکلات اجتماعی، روانی و رفواری شهروندان را می‌توان ناشی از این عامل دانست(زنگی‌آبادی و مختاری‌ملک‌آبادی، ۱۳۸۴، ۱۳). بنابراین، همنشینی و ترکیب محیط مصنوع با محیط طبیعی در رونق و افزایش کارایی فضاهای عمومی شهری تأثیر عمده‌ای می‌گذارد. وجود منابع طبیعی چون رودخانه، دریاچه و... در شهر عاملی مهم در تنوع و بهبود چشم‌اندازهای شهری و افزایش جذابیت شهری است(موحد، ۱۳۸۶، ۸۶). حاشیه رودخانه‌هایی که از میان بافت فیزیکی یک شهر عبور می‌کنند، با توجه به کمبود زمین در شهرها و به دلیل بستر و جغرافیای ویژه‌ای که جهت ایجاد فضاهای عمومی و تفریجگاه‌های شهری ارائه می‌دهند، در برنامه‌ریزی شهری حائز اهمیت فراوانی می‌باشند و می‌توان از وجود رودخانه‌ها و حریم آنها به عنوان عاملی در لطفت هوا، زیباسازی محیط، محوطه‌سازی و ایجاد دید و منظر استفاده کرد(شیعه، ۱۳۸۷، ۲۷۹). باید توجه داشت حواشی رودخانه‌ها به همان اندازه که در علم اکولوژی مطرح است، در طراحی نیز دارای اهمیت می‌باشد. در واقع ساحل رودخانه دارای غنی‌ترین جاذبه‌ها برای ایجاد امکانات تفریحی و کاربری‌های لازم جهت جلب بینندگان می‌باشد. بنابراین با طراحی پیش‌بینی شده و بهره‌برداری آگاهانه از لبه رودخانه به عنوان تأمین نیازهای روانی شهروندان در عین حفظ طبیعت آن، می‌توان به رودخانه‌های شهری به عنوان مکان‌های تجلی انواع روش‌های طراحی برای اهداف انسانی، هویت بخشید(حیدری، ۱۳۸۷، ۲۸).

فضای شهری و مبلمان شهری

برای سکونت و زندگی، شهر خانه‌ای است بزرگ و همان گونه که خانه باید از صفات و مزایایی برخوردار باشد تا سکونت و زندگی را مطلوب و آسایش‌بخش سازد، شهر نیز باید دارای کیفیات و ویژگی‌هایی برای تأمین آسایش و راحتی شهروندان باشد و نیز مانند خانه محیطی گرم و دلپذیر که زندگی را مرغه و مطلوب سازد(لینچ، ۱۳۷۴، ۱۷). یک فضای شهری مطلوب به یکایک عناصر تشکیل دهنده آن بستگی دارد و کیفیت ساخت هر یک از این عناصر، چگونگی استقرار آنها در محیط و ارتباط آنها با یکدیگر نیز تأثیری مستقیم در بهبود کیفیت محیط شهری دارد(غلامپور، ۱۳۷۹، ۵۱، قنبری و پورمحمدی، ۱۳۸۳، ۱۴۷). در حقیقت طراحی فضاهای شهری با تمامی تسهیلات و تجهیزات محیط مناسبی برای زندگی و فعالیت شهری فراهم می‌آورد(سعیدنیا، ۱۳۷۹، ۱۵).

طبق نظر بایراکس، عناصر مبلمان شهری، واجد خصوصیاتی هستند که برقراری ارتباط بین مردم را صورت می‌دهند و به فضا معنای کارکردی و زیبایی گونه می‌دهند. کمیات و کیفیات گوناگونی دارند که به منطقه هویت می‌بخشند و آن را تکمیل می‌کنند. بنا به این دلایل، عناصر مبلمان شهری اهمیت بسیاری نه فقط برای اهداف کارکردی دارند، بلکه همچنین به واسطه تأثیراتی که در باز احیای چشم‌اندازهای شهری دارند، مفید فایده می‌باشند(Bulut & Atabayoglu, ۲۰۰۳، ۲۴۳۲). همان طور که در بسیاری از فضاهای شهری، انباست و تراکم زیاد مبلمان شهری باعث کاهش و کم رنگ شدن هویت و شخصیت آن می‌گردد. همان قدر هم تصور اینکه فضایی خالی از هر نوع مبلمان باشد، ما را به یاد کوچ و مترو که بودن فضا می‌اندازد و نشان بی توجهی به آن می‌باشد(عراقچیان، ۱۳۸۵، ۱۵). به علاوه به کارگیری مناسب و اصولی مبلمان شهری موجب برقراری ارتباط منطقی بین فعالیتهای هم سنخ، نظام دسترسی آنها و خدمات دهی فضاهای

شده و نتایجی نظیر افزایش تعداد کاربران و استفاده بهینه از کاربری‌ها با توجه به عملکرد آنها در پی خواهد داشت(زنگی‌آبادی و تبریزی، ۱۳۸۴، ۴۶).

به طور کلی اهداف اصلی برنامه‌ریزی شهری را می‌توان در چهار دسته مفهوم کلیدی سلامت، آسایش، زیبایی و امنیت خلاصه کرد(زنگی‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۷، ۶۴) و مقوله مبلمان شهری به ویژه اگر منطبق با شرایط زیست‌بوم انسانی یک شهر باشد، تلاشی است در جهت دستیابی به اهداف برنامه‌ریزی شهری(تبریزی، ۱۳۸۴، ۴)؛ عناصری مانند سطل زباله و مبلمان ورزشی و... برای هدف سلامتی و تندرستی، نیمکت‌ها، ایستگاه اتوبوس، علائم و... در راستای هدف آسایش و آبنمایها، گل جای‌ها، تندیس‌ها و... نیز در تأمین هدف زیبایی و روشنایی، سایه بان و کیوسک انتظامی و... در راستای تأمین امنیت در برنامه‌ریزی شهری کاربرد دارند.

هر محیط و فضای شهری - مثل فضای تفریحی حاشیه رودخانه - بسته به ظرفیت، اهداف و کاربردهای آن، مبلمان و تجهیزات خاص خودش را می‌طلبند. از آنجا که هیچ محیط انسان‌ساختی بدون در نظر گرفتن خصوصیات فرهنگی و کالبدی و تمہیدات موردنظر کاربران خود پایدار نخواهد ماند، تحقیق و پژوهش در زمینه طراحی، برنامه‌ریزی و مکان یابی مبلمان شهری، نقد و بررسی نمونه‌های موجود در سطح کشور و استفاده از تجربیات کشورهای پیشرو در این زمینه، امری ضروری و حیاتی می‌باشد(زنگی‌آبادی و تبریزی، ۱۳۸۳، ۶).

لزوم مطالعات تطبیقی در برنامه‌ریزی شهری

واقعیت این است که شهرها به خاطر مجموعه‌ای از عوامل خاص هر محل نظیر پستی و بلندی، اقلیم و شرایط اجتماعی - اقتصادی همه از نظر شکل و ساخت متفاوت هستند(براندفری، ۱۳۸۳، ۴۳) و به تبع آن فضاهای شهری امروزی از جهت ساخت فیزیکی، هماهنگی، زمان توسعه، وضع جغرافیایی، چشم‌اندازهای محیطی، رفتارهای اجتماعی افراد و... با یکدیگر متفاوت می‌باشند. بنابراین تجهیز آن به اجزای مختلف از جمله مبلمان نیز تمہیدات متفاوتی را می‌طلبد(زنگی‌آبادی و تبریزی، ۱۳۸۶، ۴۹). از این رو، ناید انتظار داشت که دو فضای شهری - مثل حاشیه رودخانه‌ها در شهر - که تا حدود زیادی مشابه همدیگر می‌باشند، لزوماً عملکرد و چشم‌انداز یکسانی داشته باشند و از دکوراسیون واحدی تعیت نمایند. اما روشن است که کارایی و مطلوبیت هر شهر و فضای شهری امری نسبی است و در مقایسه با شهرها و یا فضاهای شهری مشابه دیگر تبیین می‌شود و از این رهگذر بهتر می‌توان به ارزیابی آن پرداخت. بنابراین مطالعات تطبیقی و نهایتاً تحلیل تطبیقی از فضاهای شهری مشابه و امکانات و عناصر آنها - نظیر مبلمان شهری - افق‌های تازه‌ای را پیش‌روی محقق و برنامه‌ریز گشوده و می‌تواند تضادها و تشابهات، کمی‌ها و کاستی‌های موجود را به وی بنمایاند و وی را به سوی جستجوی علل و ریشه‌های آنها رهنمون سازد. این امر سبب آگاهی از پیشرفت‌ها و موفقیت‌های دیگران و غفلت‌زدایی از برنامه‌ریز خواهد شد و او را به نوعی رقابت سازنده و مثبت در زمینه برنامه‌ریزی و طراحی کشانده و مصمم به رفع نارسایی‌ها و نواقص می‌کند(شکوئی، ۱۳۸۵، ۱۶-۱۵).

بحث

توکم و پراکنش فضایی انواع مبلمان

بررسی‌های انجام گرفته، نشان می‌دهد که کاربران محیط‌های حاشیه کارون و زاینده‌رود از تعداد و پخشایش مبلمان شهری این محیط‌ها رضایت ندارند و خواهان افزایش تعداد آنها می‌باشند، که البته این عدم رضایت بسته به نوع مبلمان، شدت و ضعف متفاوتی دارد. در این میان وضعیت حاشیه کارون بسیار بدتر از حاشیه زاینده‌رود به نظر می‌رسد؛ چرا که

میزان عدم رضایت از مبلمان این مکان بسیار بیشتر از حاشیه زاینده‌رود اظهار شده است و نسبت تراکم انواع مبلمان حاشیه کارون به زاینده‌رود در واحد ۱۰۰۰ متر مربع که تقریباً یک به هشت می باشد - ۱/۵۴ برای حاشیه کارون در مقابل ۸/۸ برای حاشیه زاینده‌رود - نیز مؤید این گفته است (جدول ۱). ضمناً همان طوری که در قسمت‌های بعدی اشاره خواهد شد، تعداد کم و ناکافی انواع مبلمان و نیز عدم توزیع متعادل آنها در دو طرف رودخانه مهم ترین مشکل و مسئله حاشیه کارون عنوان شده است.

جهت تحلیل گویاتر، در اینجا تعدادی از مهم ترین عناصر مبلمان شهری محیط‌های مذکور به‌طور مفصل‌تری از لحاظ تعداد و تراکم و همچنین مکان‌یابی و پراکنش فضایی به بررسی گذاشته می‌شود:

۱- منابع نوری

نیمی از عمر شهر در شب مستقر است. باید اهمیت این نیمة پنهان روز را در ک کرده و برای احیای آن تدبیری اندیشیده شود (کولیوند و عباسی، ۱۳۸۵، ۳۷۹). این مهم صرفاً به وسیله روشنایی و نورپردازی در فضاهای و عناصر شهری میسر می‌شود. بر اساس مطالعات صورت گرفته، روش گردیده که در حالی که در صد از اعضای نمونه از تعداد ۷۵۷ و تراکم ۴/۵۳ مبلمان نوری حاشیه زاینده‌رود راضی هستند و تنها حدود ۲۴ درصد آن را کم و ۴ درصد بسیار کم دانسته‌اند، اما بیش از ۸۰ درصد مردم اهواز تراکم ۶۳/۰ مبلمان نوری حاشیه زاینده‌رود را کم و بسیار کم ارزیابی کرده‌اند و تنها ۱/۰ درصد آن را کافی می‌دانند (جدول ۱ و ۲). گذشته از تعداد این عناصر، تفاوت محسوسی نیز از لحاظ پراکنش فضایی مبلمان نوری نیز در فضاهای مذکور قابل تشخیص است؛ در حالی که این پراکنش در حاشیه زاینده‌رود در همه فضاهای و در هر دو طرف رودخانه تقریباً متعادل و به فراخور اهداف استفاده بوده (نقشه ۱-۲)، اما در حاشیه کارون منابع نوری فقط در یک سمت رودخانه توزیع شده و سمت مقابل آن به‌طور کامل فاقد منابع روشنایی می‌باشد (نقشه ۲-۲). با عنایت به وضعیت آب و هوایی، به خصوص در شهر اهواز که گذران اوقات فراغت را بیشتر در شب هنگام ایجاد می‌کند، توجه جدی‌تر به مسئله نورپردازی و روشنایی حاشیه رودخانه ضروری به نظر می‌رسد.

۲- نیمکت و نشیمن‌گاه

می‌گویند: دولتمردان همواره نیمکت‌های عمومی شهر را نمادی از اندیشه و تدبیر می‌دانند. همچنین معروف است که درباره یک شهر می‌توان بر حسب تعداد نیمکت‌هاییش قضاوت کرد (مرتضایی، ۱۳۸۱، ۴۹). مردم بیشتر به حضور در مکانی تمایل نشان می‌دهند، که جای مناسبی برای نشستن در آنجا وجود داشته باشد (وایت، ۱۳۸۱، ۶۱). اینها همه بر لزوم وجود تعداد کافی نیمکت‌ها به خصوص در مکانهای گذران اوقات فراغت تأکید می‌کند. این درحالی است که در هر ۱۰۰۰ متر مربع از حاشیه کارون تنها ۰/۳۹ نیمکت وجود دارد، که این امر نارضایتی قریب به ۹۰ درصد کاربران را به دنبال دارد. البته وضع برای حاشیه زاینده‌رود تا حدودی متفاوت است؛ چرا که تنها ۳۲۲ درصد از آنها تراکم ۱/۴۷ در هزاری نیمکت‌ها را کم و فقط ۸ درصد آن را بسیار کم می‌دانند (جدول ۱ و ۲)، که البته باید وضعیت سنگفرش و پلکان‌های نیمکت مانند حاشیه زاینده‌رود را نیز در آن دخیل دانست؛ چیزی که محدوده مورد مطالعه در حاشیه کارون فاقد آن است. در این مورد نیز تفاوت در مکان‌یابی و پراکنش فضایی دو مکان به مرتب چشمگیرتر از منابع نوری می‌باشد؛ چرا که توزیع نیمکت‌ها در حاشیه کارون به شکل منظم و قاعده‌مند بوده (نقشه ۱-۳)، اما گذشته از خالی بودن حاشیه غربی کارون، توزیع فضایی نیمکت‌ها در حاشیه شرقی آن نیز نامتعادل و بدون ضابطه بوده (نقشه ۲-۳) و گاه‌آ دیده شده است که در بعضی قسمت‌ها این نیمکت‌ها در قسمت‌لبه جاده ساحلی و رو به سمت جاده نصب شده، در حالی که قاعده‌تا در

چنین جایی جهت استفاده از مناظر زیبای فضای سبز حاشیه رودخانه و همچنین چشم‌انداز خود رودخانه باید رو به سمت رودخانه و پشت به جاده ساحلی نصب می‌شدند.

۳- سطل زباله

وقتی مکانی جاذب جمعیت باشد، بالطبع تولید و انباست زباله در آن بیشتر می‌شود. خطرات بهداشتی حاصل از تماس با زباله‌های شهری می‌تواند بخش مهمی از بیماری‌ها را در اشاره مختلف شیوع دهد (مجلسی، ۱۳۸۱، ۱۵). علاوه بر این پخش زباله در محیط‌های تغیریحی تأثیر زیادی در کاهش زیبایی‌های بصری آن دارد. بنابراین، به منظور حفظ کیفیات بصری و کمک به حفظ پاکیزگی شهر و ترغیب شهروندان به رعایت بهداشت، باید به تعداد سطل‌های زباله و کیفیت آنها توجه فراوانی داشت که البته این امر بستگی به شرایط محیطی دارد (زنگی آبادی و تبریزی، ۱۳۸۴، ۴۸).

در این میان حاشیه زاینده‌رود با تراکم ۱/۸۷ و توزیع متعادل در هر دو طرف رودخانه و درنتیجه رضایت حدود ۷۱ درصد کاربران، از لحاظ تعداد، تنوع و پختایش صحیح، وضع مطلوب تری نسبت به حاشیه کارون با تراکم ۰/۴۳ در هزاری دارد؛ چرا که اکثریت پرسش شوندگان (۶۱ درصد) تعداد سطل‌زباله‌های حاشیه کارون را کم می‌دانند (جدول ۱ و ۲) (نقشه ۱-۴ و ۲-۴).

۴- آبخوری و سرویس بهداشتی

بدون شک، آبخوری و سرویس بهداشتی از ملزمومات اساسی محیط‌های تغیریحی می‌باشد، که وجود آنها تأثیر زیادی در آسایش و جلب رضایت کاربران دارد. به نظر می‌رسد از نظر شهروندان اهوازی این مورد مهم ترین کمبود و بیشترین احساس نیاز را در بین تمامی انواع عناصر و تجهیزات مورد بررسی داشته باشد. زیرا بدون استناد همه آنها آن را بسیار کم و یا کم ارزیابی کرده‌اند و تعداد فقط یک مورد برای هر کدام در کل محدوده مورد پژوهش در حاشیه کارون نیز مهر تأییدی بر صحت این ارزیابی می‌باشد. اما تعداد ۱۰ آبخوری و ۵ سرویس بهداشتی در محدوده مورد پژوهش در حاشیه زاینده‌رود رضایت نسبی کاربران را سبب شده، هرچند که قریب به ۴۰ درصد نیز خواهان افزایش تعداد می‌باشند (جدول ۱ و ۲).

۵- وسائل بازی و مبلمان ورزشی

به نظر می‌رسد، با توجه به نقش و اهمیت ورزش همگانی در سلامت جسمی و روحی شهروندان، ضرورت وجود مبلمان ورزشی در فضاهای عمومی شهری بر کسی پوشیده نیست. با این وجود، به این مهم حداقل در محدوده مورد بررسی در حاشیه کارون توجهی نشده و حتی یک مورد مبلمان ورزشی هم یافت نشده که نارضایتی ۹۸ درصدی مردم را در پی داشته است.

اما حدود ۳۵ درصد کاربران تراکم ۳۱. مبلمان ورزشی حاشیه زاینده‌رود را ناکافی، حدود ۶۰ درصد مناسب و درصد کمی هم زیاد و آشفته می‌دانند (جدول ۱ و ۲). وجود انواع زمین‌های بازی، خانه کودک و نوجوان و همچنین جزیره بازی در این ارزیابی تأثیر مثبت داشته، در حالی که جزیره شادی در کارون سال‌هاست که غیرفعال و متوقف که مانده است.

۶- آبنما و فواره

مشاهده حالات مختلف آب و صدای حاصل از آنها از نظر روانی افکار خسته انسان را التیام بخشیده و لحظاتی آنها را از واقعیات به جهان عمیق آرامش فرو می‌برد (ادیبی و همکاران، ۱۳۸۴، ۷۷). این امر لزوم احداث و ایجاد آبنما و فواره‌ها را توجیه می‌کند. شاید در بادی امر چنین تصور شود که به علت وجود رودخانه در محیط‌های مورد پژوهش، عدم آبنما و فواره چندان تفاوتی ایجاد نمی‌کند، اما به هر حال آب گل آلود، یکنواخت و نازیبای رودخانه به هیچ وجه جای آبنما را نمی‌گیرد، ضمن اینکه دسترسی به آب و مستعد بودن این مکان‌ها، امکان ایجاد تنوع و جذابیت را به کمک انواع آبنماها تسهیل می‌کند. چیزی که علی رغم مزیت نسبی حاشیه کارون به زاینده رود - نسبت ۳ به ۱ - در هیچ یک از مکان‌های مورد بحث اصلاً مطلوب به نظر نمی‌رسد و جای کار بیشتری جهت کسب رضایت کاربران خصوصاً در حاشیه زاینده‌رود دارد (جدول ۱ و ۲).

۷- تابلو و علایم

تابلوها و علایم جزئی از مبلمان شهری هستند که در فضاهای شهری جهت انتقال موضوع یا موضوعاتی به شهروندان از طریق نوشته، تصویر و یا علامت مورد استفاده قرار می‌گیرند (زنگی آبادی و تبریزی، ۱۳۸۳، ۱۵۲) و «می‌توانند تا حد زیادی به تقویت حس مکان و هویت محل کمک کنند» (حسینیون، ۱۳۸۲، ۶۲). با اینکه تا حدودی

جدول ۱) تعداد و تراکم انواع مبلمان موجود در محدوده‌های مورد مطالعه

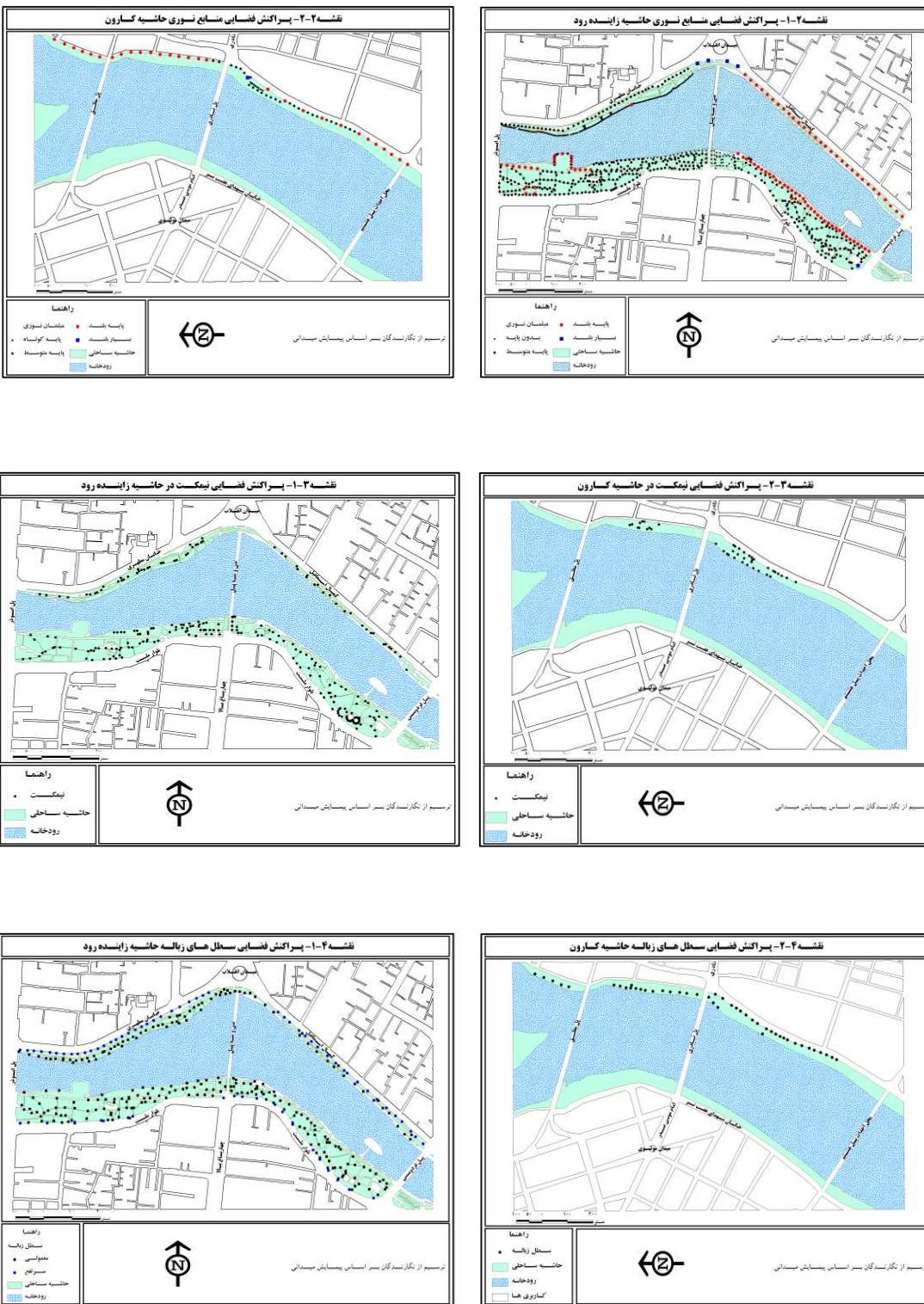
		تراکم در ۱۰۰۰ مربع		تعداد		نوع مبلمان
حاشیه کارون	حاشیه زاینده‌رود	حاشیه کارون	حاشیه زاینده‌رود	تعداد	مرتب	
۰/۶۳	۴/۵۳			۱	۵	پایه بسیار بزرگ
				۲۹	۹۲	پایه بزرگ
				۲۷	۴۱۳	پایه متوسط
				۹	-	پایه کوتاه
				-	۲۴۷	بدون پایه
				۶۶	۷۵۷	جمع کل
۰/۳۹	۱/۴۷	۴۱	۲۴۶			نیمکت
۰/۴۳	۱/۸۷			۴۵	۲۴۷	معمولی
				-	۶۶	مرتفع
				۴۵	۳۱۳	جمع کل
۰	۰/۳۱	-	۵۱			وسایل بازی و مبلمان ورزشی
۰/۰۱	۰/۰۶	۱	۱۰			آبخوری
۰/۰۱	۰/۰۳	۱	۵			سرمیس بهداشتی
۰/۰۳	۰/۰۱	۳	۱			آبنما و فواره
۰	۰/۰۸	-	۱۳			گلستان و گل جای
۰/۰۱	۰/۱۳	۱	۲۱			تابلو و علایم
۰	۰/۰۱	-	۲			کیوسک تلفن عمومی
۰	۰/۰۴	-	۶			تندیس، مجسمه و پیکره
۰	۰/۰۹	-	۱۵			صندوقد صدقه
۰	۰/۰۲	-	۴			تابلوبرق (جهت استفاده همگانی)
۰/۰۳	۰/۰۵	۳	۹			دکه و کیوسک
۰	۰/۰۳	-	۵			ایستگاه اتوبوس
۰/۰۱	۰/۰۲	۱	۴			آلچیق، سایه بان و سرپناه
۰	۰/۰۳	-	۵			دیرک تبلیغاتی
۰/۰۲	۰/۰۱	۲	۲			اسکله قایق سواری
۱/۵۴	۸/۸	۱۶۳	۱۴۶۹			جمع کل

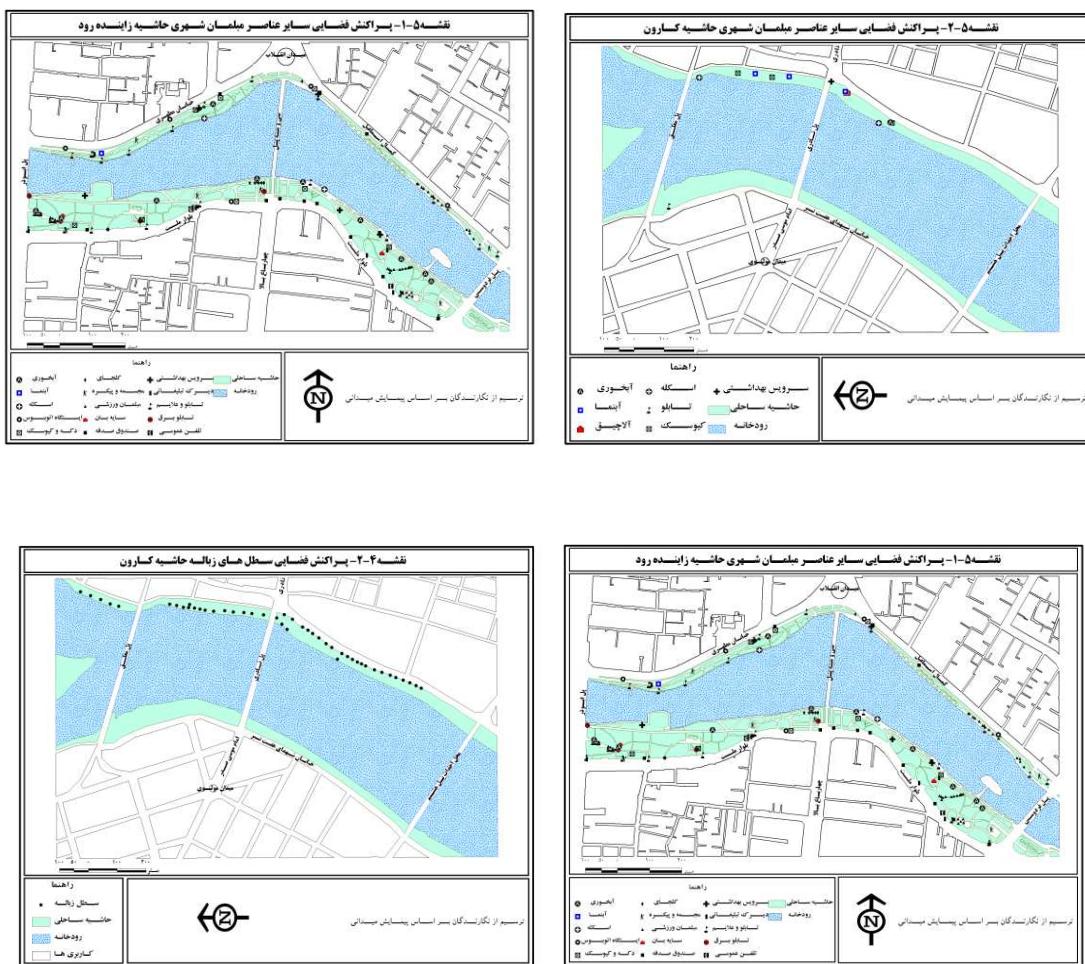
تلاش شده در حاشیه زاینده‌رود با نصب تعدادی از انواع تابلوها در جهت فرهنگ سازی، آگاهی رسانی، راهنمایی و جهت دهی کاربران گامی برداشته شود، ولی این تعداد اندک با تراکم ۰/۱۳ در هزار متر مربع کفایت نکرده و بیش از ۶ درصد کاربران آن را ناکافی می‌دانند. این نقصان باشدت بیشتری در حاشیه کارون نیز ملاحظه می‌شود و در کل محدوده پیمایش شده، تنها یک تابلو مشاهده گردیده که جا دارد با توجه به اهمیت و نقش تابلوها در خوانایی محیط،

تلاش بیشتری در این زمینه صورت گیرد. در رابطه با تعداد سایر مبلمان نیز وضعیت چندان تفاوتی ندارد و گاهاً بدتر هم دیده می‌شود. ولی در مجموع می‌توان چنین قضاوت کرد که حاشیه زاینده رود از حیث تنوع و تعدد انواع مبلمان و مکان یابی و پخشایش آنها، علی‌رغم کاستی هایش در سطح مقبول‌تری از حاشیه کارون قرار دارد و به همان نسبت بهتر توانسته رضایت کاربران را جلب کند (جدول ۱ و ۲)، (نقشه ۱-۵ و ۲-۵).

جدول ۲) مقایسه تعداد انواع مبلمان شهری حاشیه کارون و زاینده رود از نظر کاربران

واریانس	میانگین	درصد پاسخهای داده شده										نوع مبلمان	
		Valid Percent		مناسب(۶)		کم(۴)		بسیار کم(۲)					
		زياد و آشفته(۸)	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک		
۱/۶۳	۱/۷۷	۳/۳۲	۵/۰۱	۰	۰/۶۳	۹	۵۷/۹	۴۸	۳۲/۷	۴۳	۸/۸	نیمکت و نشیمن گاه	
۱/۹۶	۱/۳۸	۳/۶۶	۵/۳۷	۰	۱/۹	۱۷/۲	۶۹	۴۸/۵	۲۴/۷	۳۴/۳	۴/۴۳	منابع نوری	
۱/۹۸	۱/۶۲	۳/۱۲	۲/۹۷	۰	۰	۱۲/۲	۷/۰۹	۳۱/۶	۳۳/۵	۵۶/۱	۵۸/۹	آب نما و فواره	
۱/۷۳	۱/۴۷	۲/۸۶	۲/۷۹	۰	۰	۹/۱۸	۶/۲۹	۲۴/۵	۲۷	۶۶/۳	۶۶/۷	سايه بان و آلاچيق	
۰/۹	۱/۸۸	۲/۵۷	۵/۲۴	۰	۴/۴۹	۱/۰۱	۶۰/۳	۲۶/۳	۲۸/۲	۷۲/۷	۷/۰۵	وسایل بازی و مبلمان ورزشی	
۰/۵۴	۱/۶۸	۲/۳۲	۴/۹۹	۰	۰	۰	۵۸/۱	۱۶	۳۳/۵	۸۴	۸/۳۹	آبخوری و سرویس بهداشتی	
۱/۵۴	۱/۴۴	۴/۳۴	۵/۳۶	۱	۱/۲۸	۲۶	۷۱/۲	۶۲	۲۱/۸	۱۱	۵/۷۷	سطل زباله	
۱/۳۵	۱/۷۴	۲/۷۵	۴/۵۵	۰	۰	۵/۰۵	۳۹	۲۷/۳	۴۹/۴	۶۷/۷	۱۱/۷	گل جای	
۱/۹۷	۲/۵۶	۳/۱۵	۴/۳۹	۰	۳/۱۴	۱۲/۱	۳۴	۳۳/۳	۴۲/۱	۵۴/۵	۲۰/۸	تابلو و علایم	
۲/۰۹	۲/۱۳	۴/۷۵	۴/۳۹	۳/۰۳	۱/۹۷	۴۲/۴	۳۴/۹	۴۳/۴	۴۴/۱	۱۱/۱	۱۹/۱	حفظا ها و جدا کننده ها	
۱/۷۴	۱/۹	۲/۹۷	۴/۱۵	۰	۰	۹/۰۹	۲۷/۷	۳۰/۳	۵۲/۲	۶۰/۶	۲۰/۱	کیوسک تلفن	
۱/۹۱	۱/۴۵	۳/۰۱	۵/۲۸	۰	۱/۲۹	۱۱/۱	۶۶/۵	۲۸/۳	۲۷/۱	۶۰/۶	۵/۱۶	ایستگاه اتوبوس	
۱/۹۲	۱/۷۵	۳/۲۴	۴/۷۶	۰	۰	۱۲	۴۸/۱	۳۸	۴۱/۹	۵۰	۱۰	دکه و کیوسک	
۱/۶۴	۱/۷۷	۳/۲۳	۴/۵۶	۰/۲۱	۱/۱۲	۱۲/۸	۴۴/۶	۳۵/۲	۳۵/۳	۵۱/۷	۱۹	میانگین	

یکی از مسائل بسیار حائز اهمیت در مکان یابی مبلمان، رعایت فاصله مناسب انواع مبلمان و همچنین دو نوع مشابه مبلمان از همدیگر می‌باشد. این فاصله نه باید آن چنان دور باشد که آسایش استفاده کنندگان را سلیمان نداند و نه باید آن چنان نزدیک باشد که استفاده توأم از هر دو نوع و یا دو نوع مشابه را مشکل ساخته و علاوه بر ایجاد آشفتگی بصری، حریم موردنیاز برای استفاده از هر کدام را محدود نماید. در این خصوص نظر کاربران محیط‌های مذکور در مورد فاصله انواع مبلمان خواسته شد و مورد آزمون قرار گرفت که نتایج تحلیل آن در جدول ۳ موجود است.^۱

^۱ پرسش مربوط به این نظرخواهی بر مبنای طیف ۵ درجه‌ای لیکرت بوده که در ارزش گذاری پرسش‌هایی از این قبیل در این پژوهش از اعداد ۱، ۳، ۵، ۷ و ۹ استفاده شده است که ارزش ۱ معادل گزینه "بسیار کم" و یا "بسیار ضعیف"، ارزش ۵ معادل گزینه "متوسط" یا "مناسب" و ارزش ۹ معادل پاسخ "بسیار زیاد" و یا "عالی" می‌باشد.

جدول ۳) آزمون One-Sample T-Test برای مقایسه فواصل بین انواع مبلمان حاشیه رودخانه بر اساس نظرات کاربران

متغیر ها	Test Value = ۵											
	t		df		Sig. (۲-tailed)		Mean Difference		۹۵٪ Confidence Interval of the Difference			
	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون						
فواصل بین نیمکت ها	۱/۸۴	۷/۴۲	۱۵۹	۹۹	۰/۰۷	۰/۰۰	۰/۲۵	۱/۲۶	۰	۰/۹۲	۰/۵۲	۱/۶
فواصل بین منابع نوری	۱/۱۵	۵/۴۸	۱۵۹	۹۹	۰/۲۵	۰/۰۰	۰/۱۵	۰/۹۴	-۰/۱	۰/۶	۰/۴۱	۱/۲۸
فواصل بین آب نما و فواره ها	۲۰/۴	۱۲/۴	۱۵۸	۹۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۲/۴۲	۱/۹۲	۲/۱۸	۱/۶۱	۲/۶۵	۲/۲۳
فواصل بین آلاچیق و سایه بانها	۲۲/۶	۱۴/۷	۱۵۳	۹۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۲/۸۲	۲/۲۷	۲/۵۷	۱/۹۶	۳/۰۶	۲/۰۷
فواصل بین وسایل بازی و مبلمان ورزشی	۰/۸۶	۱۹	۱۵۴	۹۴	۰/۳۹	۰/۰۰	۰/۱۳	۲/۸۸	-۰/۲	۲/۵۸	۰/۴۲	۳/۱۹
فواصل بین سرویس بهداشتی و آبخوری ها	۷/۴۶	۲۴/۴	۱۵۶	۹۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۹۳	۳/۲۴	۰/۶۸	۲/۹۸	۱/۱۸	۳/۵
فواصل بین سطل های زباله	-۰/۷	۲/۹۲	۱۵۸	۹۸	/۵	۰/۰۰	-۰/۱	۰/۵۱	-۰/۳	۰/۱۶	۰/۱۷	۰/۸۵
فواصل بین گل جای ها	۵/۳۸	۱۵/۱	۱۵۳	۹۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۷۳	۲/۲۳	۰/۴۶	۱/۹۴	۰/۹۹	۲/۵۲
فواصل بین تابلو ها و علائم	۳/۲۸	۸/۲۳	۱۵۵	۹۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۴۵	۱/۵۷	۰/۱۸	۱/۱۹	۰/۷۲	۱/۹۵
فواصل بین جدا کننده و حفاظات-	۵/۸	۱/۴۲	۱۵۸	۹۸	۰/۰۰	۰/۱۶	۰/۸۳	۰/۲۲	۰/۵۵	-۰/۱	۱/۱۱	۰/۵۳
فواصل بین کیوسک تلفن	۸/۱۲	۱۰/۹	۱۵۴	۹۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۱۹	۱/۹۶	۰/۹	۱/۶	۱/۴۸	۲/۳۲
فواصل بین ایستگاه اتوبوس	۰/۶۵	۹/۰۶	۱۵۵	۹۶	۰/۵۲	۰/۰۰	۰/۰۹	۱/۴۸	-۰/۲	۱/۱۶	۰/۳۶	۱/۸۱
فواصل بین دکه و کیوسک ها	۹/۱۷	۸/۱	۱۵۴	۹۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۹۵	۱/۳۵	۰/۷۵	۱/۰۲	۱/۱۶	۱/۶۸
فاصله نیمکت از سطل زباله	-۰/۲	۰/۷۵	۱۵۷	۹۷	۰/۸۶	۰/۴۶	۰	۰/۱۲	-۰/۳	-۰/۲	۰/۲۶	۰/۴۵
فاصله نیمکت از آلاچیق و سایه بان	۱۳/۳	۸/۸۴	۱۵۶	۹۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۹۵	۱/۷۷	۱/۶۶	۱/۱۷	۲/۲۴	۲/۱۷
فاصله نیمکت از آب نما و فواره	۱۲/۴	۹/۶۹	۱۵۶	۹۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۸۲	۱/۷۲	۱/۵۳	۱/۱۷	۲/۱۱	۲/۰۸
فاصله نیمکت از منابع نوری	۱/۲۶	۴/۸۶	۱۵۸	۹۹	۰/۲۱	۰/۰۰	۰/۱۶	۰/۶۸	-۰/۱	۰/۴	۰/۴۲	۰/۹۶
فاصله نیمکت از آبخوری	۷/۲۹	۲۵/۶	۱۵۹	۹۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۹۵	۳/۲۴	۰/۶۹	۲/۹۹	۱/۲۱	۳/۴۹

در مجموع می توان از جدول فوق چنین استنباط کرد که:

- ۱- معناداری ارتباط بین گزینه های فواصل بین نیمکت ها، فواصل بین منابع نوری، فواصل بین وسایل بازی و مبلمان ورزشی، فواصل بین ایستگاه اتوبوس و فاصله نیمکت از سطل زباله برای حاشیه زاینده رود و فواصل بین جدا کننده ها و حفاظات ها و فاصله نیمکت از سطل زباله برای حاشیه کارون به دلیل داشتن SIG بالاتر از ۰/۰۵ رد می شود.
- ۲- میانگین متغیرهایی از قبیل فواصل بین آلاچیق و سایه بان، فواصل بین کیوسک تلفن عمومی، فاصله نیمکت از آلاچیق و سایه بان و فاصله نیمکت از آب نما و فواره در هر دو جامعه به علاوه متغیرهایی از جمله فاصله بین وسایل بازی و مبلمان ورزشی، فاصله بین آبخوری و سرویس های بهداشتی، فواصل بین گل جای ها و فاصله نیمکت از آبخوری، فواصل بین نیمکت ها، فاصله بین تابلو و علایم ها، فواصل بین ایستگاه اتوبوس و فواصل بین دکه و کیوسک ها برای حاشیه کارون و همچنین فواصل بین آب نما و فواره برای حاشیه زاینده رود بسیار بزرگ تر از عدد ۵ (میانگین - عدد آزمون) بوده و بنابراین فواصل بین آنها "بسیار زیاد" می باشد.

۳- همچنین فاصله بین سرویس‌بهداشتی و آبخوری‌ها، فاصله بین گل‌جای‌ها، فواصل بین دکه و کیوسک‌ها و فاصله نشیمن‌گاه از آبخوری در حاشیه زاینده‌رود و فاصله بین منابع نوری و فاصله نشیمن‌گاه از منابع نوری در حاشیه کارون "تقریباً زیاد" ارزیابی شده است.

۴- کاربران هیچ کدام از دو محیط، به کم بودن فاصله بین متغیرهای مورد سؤال اعتقادی نداشته و گزینه‌هایی که حرفی از آنها به میان نیامد دارای فاصله نسبتاً مناسبی بوده و همان طور که دیدیم در مجموع زیاد بودن فاصله‌ها در حاشیه کارون بیشتر از حاشیه زاینده‌رود گزارش شده است.

به نظر می‌رسد که یکی از عواملی که نقش تعیین کننده‌ای در میزان فاصله بین مبلمان و در نتیجه جایابی آنها در پهنه فضای دارد، تعداد آنها می‌باشد. به عبارت دیگر، از نظر مردم در هر دو نمونه- حاشیه زاینده‌رود و حاشیه کارون- بین تعداد مبلمان با فاصله آنها رابطه‌ای بسیار قوی از نوع معکوس آن وجود دارد و هرچه تعداد بیشتر باشد، فاصله بین آنها کمتر ارزیابی شده و بر عکس تعداد کمتر مبلمان سبب فاصله بیشتر آنها از هم‌دیگر شده که این موضوع به کمک ضریب همبستگی پرسون از میانگین نظرات کاربران درباره تعداد انواع مبلمان و میزان فاصله آنها در سطح اطمینان قابل توجهی اثبات شده است. از آنجایی که سطح معناداری محاسبه شده برای هر دو مکان(۰/۰۰) از سطح معناداری مورد نظر(۰/۰۵) کمتر می‌باشد، معناداری همبستگی بین دو متغیر تأیید می‌شود(جدول ۴).

جدول ۴) رابطه بین تعداد و فاصله انواع مبلمان بر اساس میانگین پاسخ‌های کاربران

HASHIYE ZAYINDEH KARON		HASHIYE ZAYINDEH ROD		TYPE MUNADARI MORDENZER	TYPE HEMBESTIGI PERSON
TYPE MUNADARI	MIZAN HEMBESTIGI	TYPE MUNADARI	MIZAN HEMBESTIGI		
0/00	-0/938	0/00	-0/957	0/05	PERSON

از دیگر موارد قابل ذکر، عدم توجه به عوامل طبیعی و تغییرات آب و هوایی در فصول مختلف در رابطه با مکان یابی مبلمان در هر دو نمونه به خصوص در حاشیه کارون است. برای نمونه مکان یابی نیمکت‌های آهنه و یا چوبی در فضای باز بدون هیچ نوع سایه‌بان و سرپناهی استفاده از آنها را در فصل تابستان و زمستان، به جز در بعضی مواقع خاص(شب هنگام در تابستان و موقع آفتاب در زمستان)، ناممکن می‌سازد و ضمناً عدم مکان یابی سایه‌بان و سرپناه نیز از مسائل مهم و مؤثر بر استفاده از این فضاهای می‌باشد، که البته انبوه درختان موجود در حاشیه زاینده‌رود مشکل گرمای نه چندان شدید آن را تاحدودی مرتفع می‌کند، اما مشکل باران و زمستان همچنان به قوت خود باقی است. این در حالی است که علی رغم گرمای شدید اهواز محدوده مورد مطالعه در حاشیه کارون به غیر از قسمتی از آن، حتی از سایه‌بان طبیعی مثل درخت نیز محروم می‌باشد. نمودار(۲) نشان می‌دهد که اکثریت اعضای هر دو جامعه(نژدیک به ۷۳ درصد) تقریباً به یک میزان اعتقاد دارند که نقش عوامل طبیعی و شرایط آب و هوایی در مکان یابی مبلمان به فراموشی سپرده شده است. ضمناً بر اساس آزمونهای به عمل آمده، ثابت گردیده که جنسیت نقشی در کم و کیف این نظرات نداشته و هر دو جنس به یک میزان راجع به این عقیده هم نظر هستند. بدین منظور از آزمون مقایسه میانگین دو جامعه استفاده شده که برای این کار ابتدا با ارزش گذاری پرسش‌های دو انتخابی کیفی مربوطه(جنسیت و در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی) به حالت

کمی درآمدند. سپس بر اساس متغیر جنسیت از آن آزمون به عمل آمد که بیانگر عدم تأثیر جنسیت بر متغیر مورد آزمون می باشد^۱(جدول ۵).

جدول ۵) آزمون مقایسه میانگین دو جامعه برای تشخیص تأثیر یا عدم تأثیر جنسیت در نظرات راجح به در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی در مکانیابی انواع مبلمان

	Levene's Test for Equality of Variances				t-test for Equality of Means										Confidence Interval of the %۹۵ Difference				
	F		Sig		t		df		Sig		Mean Difference		Std. Error Difference		Upper				
	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	ح.ز	ح.ک	
	Equal variances assumed	۱/۱۷	.۰/۷۳	.۰/۲۸	.۰/۷۳	.۰/۵۴	.۰/۱۷	۱۵۶	.۹۵	.۰/۰۹	.۰/۸۶	.۰/۰۴	.۰/۰۲	.۰/۰۷	.۰/۰۹	-.۰/۱	-.۰/۱۶	.۰/۱۸	.۰/۱۹
Equal variances not assumed						.۰/۵۴	.۰/۱۷	۱۵۶	.۹۶/۳	.۰/۰۹	.۰/۸۶	.۰/۰۴	.۰/۰۲	.۰/۰۷	.۰/۰۹	-.۰/۱	-.۰/۱۶	.۰/۱۸	.۰/۱۹

نمونه دیگری از عدم مکان یابی صحیح اجزای مبلمان، می توان به تعدادی از نیمکت های قسمت شمالی تر حاشیه کارون اشاره کرد که در قسمت لبه جاده ساحلی و رو به سمت جاده نصب شده، در حالی که قاعدتاً در چنین جایی جهت استفاده از مناظر زیبای فضای سبز حاشیه رودخانه و همچنین چشم انداز خود رودخانه باید رو به سمت رودخانه و پشت به جاده ساحلی نصب می شدند و دیگری مکان یابی سطلهای زباله در حاشیه رودخانه زایندرود بوده که در بعضی قسمت ها در امر پنهان بودن سطلهای زباله آن قدر افراط شده که حتی هنگام پیمایش میدانی توسط نگارندها نیز به زحمت قابل رویت بوده؛ چه رسد به کسی که می خواهد با حداقل زحمت از آنها استفاده کند.

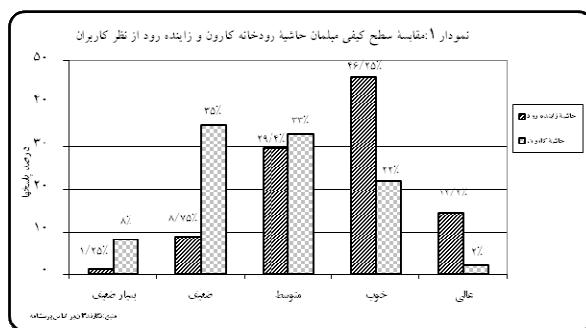
کیفیت انواع مبلمان

کیفیت یکی دیگر از عوامل بسیار مهم و مؤثر بر کارایی و مطلوبیت مبلمان بوده که به وسیله جنبه های مختلفی از قبیل جنس، رنگ، ارتفاع و ابعاد، طرح ساخت، تعدد و تنوع، دسترسی مناسب، راحتی در استفاده، مکان یابی صحیح و نحوه نصب و ... تعریف می شود. در نظر سنجی به عمل آمده از کاربران حاشیه کارون و زاینده رود، اکثریت پاسخ دهندها، سطح مبلمان شهری حاشیه زاینده رود را در سطح نسبتاً خوبی ارزیابی کرده اند. در حالی که کاربران حاشیه کارون آن را در سطح نسبتاً ضعیفی می دانند(نمودار ۱). نکته جالب آنکه سطح تحصیلات کاربران با نظرشان درباره سطح مبلمان شهری حاشیه رودخانه همبستگی بالایی دارد. با این تفاوت که این همبستگی برای کاربران حاشیه زاینده رود از نوع مستقیم و مثبت بوده و با افزایش میزان تحصیلات پاسخگو نظر وی درباره سطح کیفی مبلمان مثبت تر می شده است. در حالی که این همبستگی راجع به حاشیه کارون از نوع معکوس و منفی بوده که بدین معنی است که مبلمان حاشیه کارون نتوانسته از لحاظ کیفی انتظارات افسار با تحصیلات بالاتر را برآورده نماید(جدول ۶).

^۱- این آزمون به وسیله آزمون U یا آزمون ناپارامتری مان - ویتنی (Mann-Whitney test) تکرار شد که همین نتیجه را در برداشته و عدم تأثیر جنسیت را تأیید کرده است.

جدول ۶) رابطه بین سطح تحصیلات کاربران حاشیه رودخانه و میزان رضایت آنها از سطح کیفی مبلمان حاشیه رودخانه

حاشیه کارون				حاشیه زاینده رود				سطح معناداری مورد نظر	نوع همبستگی
سطح معناداری	میزان همبستگی	ضریب آلفای کرانباخ	حاشیه کارون	سطح معناداری	میزان همبستگی	ضریب آلفای کرانباخ	حاشیه زاینده رود		
۰/۰۰	-۰/۴۶۳	-۱/۴۶۹	۰/۰۰۰۰۰۱	۰/۶۶۱	۰/۷۳۴	۰/۰۵	اپسیرمن		

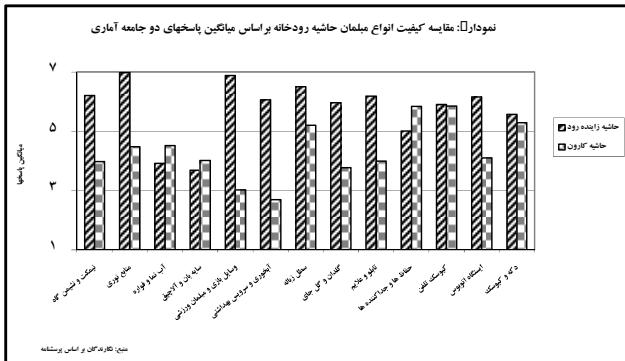
دریک بررسی ریزتر و دقیق‌تر از مردم درباره کیفیت هر کدام از انواع مبلمان سؤال شد و پاسخ‌ها مورد آزمون و تحلیل قرار گرفت (جدول ۷). تنها مواردی که سطح معناداری آن بالاتر از سطح معناداری مورد نظر (۰/۰۵) می‌باشد، حفاظتها و جدایت‌کننده برای حاشیه زاینده‌رود و سطل زباله و دکه و کیوسک برای حاشیه کارون است. بنابراین، معناداری روابط آزمون برای بقیه متغیرها پذیرفته می‌شود. در یک نگاه کلی به جدول می‌توان متوجه شد که در مجموع نارضایتی از کیفیت انواع مبلمان به جز در مواردی خاص مثل آبنما و آلاچیق، در حاشیه کارون بیشتر از حاشیه زاینده‌رود است. در این میان بیشترین نارضایتی‌ها متعلق به آبخوری و سرویس‌های بهداشتی و مبلمان ورزشی حاشیه کارون می‌باشد و بالاترین سطح رضایت نیز از کیفیت منابع نوری، مبلمان ورزشی و سطل‌های زباله در حاشیه زاینده‌رود است. در کل می‌توان گفت که کاربران حاشیه کارون تا حدودی از کیفیت کیوسک‌های تلفن رضایت دارند. اما از کیفیت سایر انواع مبلمان ناراضی می‌باشند. از آنطرف در حاشیه زاینده‌رود، کیفیت آبنما و آلاچیق‌ها "ضعیف" ارزیابی شده و سایر انواع مبلمان نیز نمره‌ای بالاتر از حد متوسط تا خوب می‌گیرند (جدول ۷) (نمودار ۲).

^۱ - جالب اینکه در محدوده مورد پژوهش در حاشیه کارون حتیک کیوسک تلفن هم یافت نشد اما تعدادی کیوسک تلفن در خیابانهای مجاور حاشیه ساحی موجود بوده که به علت زیاد نودن فاصله، احتمالاً قضاوت مردم راجع به کیفیت آنها می‌باشد.

جدول (۷) آزمون One-Sample T-Test برای مقایسه کیفیت انواع مبلمان حاشیه رودخانه بر اساس نظرات کاربران

نوع مبلمان	Test Value = ۰											
	t		df		Sig. (۲-tailed)		Mean Difference		۹۵% Confidence Interval of the Difference			
	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون	Lower	Upper	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون						
									حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون
نیمکت و نشیمن گاه	۹/۹۱	-۰/۳۲	۱۰۹	۹۹	.	.	۱/۲	-۱/۰۲	۰/۹۴	-۱/۴	۱/۴۶	-۰/۶۴
منابع نوری	۱۸/۸	-۲/۷۷	۱۰۹	۹۸	.	۰/۰۱	۱/۹۸	-۰/۵۳	۱/۷۷	-۰/۹	۲/۱۸	-۰/۱۵
آب نما و فواره	-۸/۶	-۲/۶۷	۱۰۶	۹۸	.	۰/۰۱	-۱/۰۸	-۰/۴۸	-۱/۳۳	-۰/۸۵	-۰/۸۳	-۰/۱۲
سایه بان و آلاچیق	-۸/۸۹	-۰/۳۳	۱۰۲	۹۶	.	.	-۱/۳۲	-۰/۹۹	-۱/۶۱	-۱/۳۶	-۱/۰۳	-۰/۶۲
مبلمان ورزشی	۱۳/۸	-۱۳/۶	۱۰۶	۹۶	.	.	۱/۸۷	-۱/۹۸	۱/۶	-۲/۲۷	۲/۱۴	-۱/۶۹
آبخوری و سروپس بهداشتی	۸/۱۰	-۱۶/۳	۱۰۶	۹۶	.	.	۱/۰۶	-۲/۳۱	۰/۸	-۲/۵۹	۱/۳۱	-۲/۰۳
سطل زباله	۱۱/۸	۱/۲۲	۱۰۷	۹۹	.	۰/۲۳	۱/۴۹	-۰/۲	۱/۲۴	-۰/۱۳	۱/۷۴	-۰/۵۳
گل جای	۸/۸۳	-۶/۴۵	۱۰۸	۹۰	.	.	۰/۹۶	-۱/۲۳	۰/۷۴	-۱/۶۱	۱/۱۷	-۰/۸۵
تابلو و عالیم	۸/۸۳	-۴/۶۹	۱۰۷	۹۶	.	.	۱/۱۸	-۱/۰۱	۰/۹۱	-۱/۴۴	۱/۴۴	-۰/۵۸
حافظ و جداگانه	.	۳/۹۱	۱۰۶	۹۹	۱	.	.	۰/۸۴	-۰/۲۶	۰/۴۱	۰/۲۶	۱/۲۷
کیوسک تلفن	۶/۴۱	۴/۴۱	۱۰۴	۹۶	.	.	۰/۹	۰/۸۵	۰/۶۲	۰/۴۶	۱/۱۸	۱/۲۳
ایستگاه اتوبوس	۸/۹۷	-۴/۶۶	۱۰۰	۹۷	.	.	۱/۱۰	-۰/۹	۰/۹	-۱/۲۸	۱/۴۱	-۰/۵۲
که و کیوسک	۴/۰۹	۱/۴۷	۱۰۹	۹۸	.	۰/۱۰	۰/۵۶	۰/۲۸	۰/۲۹	-۰/۱	۰/۸۳	۰/۶۷

نمودار (۷): مقایسه کیفیت انواع مبلمان حاشیه رودخانه بر اساس جایگاه پاسخ‌گیران دو جامعه آماری

نکته دیگر، تأثیر گذاری و همبستگی بالای تعداد انواع مبلمان با کیفیت آنها در این نمونه‌ها می‌باشد. بدین معنی که مردم در مورد مبلمانی که تعداد بیشتری (از نظر خودشان) داشتند، قضاوت خوش‌بینانه‌تری راجع به کیفیت آنها نیز دارند (جدول ۸).

جدول ۸) رابطه بین تعداد و کیفیت انواع مبلمان بر اساس میانگین پاسخ های کاربران

حاشیه کارون		حاشیه زاینده رود		سطح معناداری موردنظر	نوع همبستگی
سطح معناداری	میزان همبستگی	سطح معناداری	میزان همبستگی		
۰/۰۰۵۳۹۸	۰/۷۲۱	۰/۰۰	۰/۹۲۵	۰/۰۵	پیرسون

توجه به نیازهای اقسام مختلف

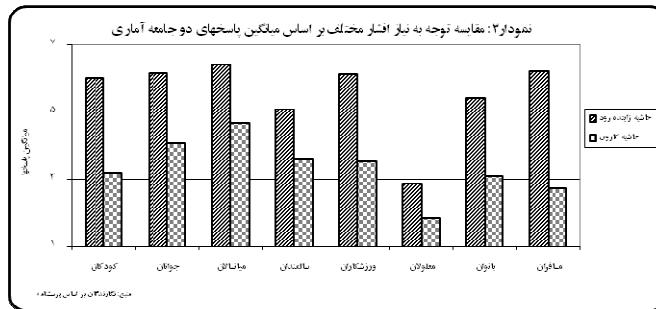
یک فضای عمومی کار، فضایی است که کلیه شهروندان و اقسام مختلف جامعه از خدمات و مزایای آن بی نصیب نمانند. این در حالی است که یافته های پژوهش حاکی از تفاوت محسوسی در پوشش نیازهای اقسام مختلف در محیط های مورد پژوهش است. به وسیله یک سؤال چند بعدی بر مبنای طیف لیکرت از پرسش شوندگان خواسته شد که به ارزشیابی "توجه به نیاز اقسام مختلف در انتخاب و استقرار انواع مبلمان در محیط های مورد پژوهش" براساس ارزش های "بسیار کم" تا "بسیار زیاد" پردازند. سپس از پاسخ ها بر مبنای ارزش ۵ (میانگین)، آزمون میانگین گرفته شد که نتایج نهایی آن در جدول ۹ مندرج است.

جدول ۹) آزمون One-Sample T-Test برای مقایسه میزان توجه به نیاز اقسام مختلف در دو جامعه آماری بر اساس نظرات کاربران

اقسام	Test Value = ۵											
	t		df		Sig. (۲-tailed)		Mean Difference		۹۵% Confidence Interval of the Difference			
	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون	حاشیه زاینده- رود	حاشیه کارون						
کودکان	۶/۲۴	-۱۱/۱۱	۱۵۹	۹۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۰۱	-۱/۸	۰/۷۱	-۲/۱۲	۱/۳۷	-۱/۴۸
جوانان	۸/۲۴	-۴	۱۵۵	۹۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۱۸	-۰/۹۲	۰/۹۰	-۱/۳۷	۱/۴۶	-۰/۴۶
میانسالان	۱۰/۱۸	-۱/۶۳	۱۵۵	۹۸	۰/۰۰	۰/۱۰۶	۱/۴۲	۰/۳۲	۱/۱۵	-۰/۷۲	۱/۷	۰/۰۷
سالمندان	۰/۴۴۲	-۵/۷۷	۱۵۵	۹۸	۰/۶۵۹	۰/۰۰	۰/۱	-۱/۳۷	-۰/۳۱	-۱/۸۴	۰/۵	-۰/۹
ورزشکاران	۷/۴۴	-۶/۶۵	۱۵۳	۹۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۱۳	-۱/۴۴	۰/۸۳	-۱/۸۷	۱/۴۳	-۱
معلولان	-۱۲/۷۵	-۲۳/۴۱	۱۵۹	۹۹	۰/۰۰	۰/۰۰	-۲/۱۱	-۳/۱۴	-۲/۴۴	-۳/۴	۱/-۸	-۲/۹
بانوان	۲/۶۱	-۹/۴۱	۱۵۹	۹۷	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۴۵	-۱/۹	۰/۱	-۲/۳	۰/۸	-۱/۵
مسافران	۷/۳۲	-۱۱/۸	۱۵۹	۹۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۲۲	-۲/۲۶	۰/۹۰	-۲/۶	۱/۵۵	-۱/۹

از آنجایی که Sig مربوط به قشر سالمندان برای حاشیه زاینده رود و میانسالان برای حاشیه کارون تنها مواردی است که ناقض وجود رابطه معنادار می باشد، می توان تا حد زیادی نتایج جدول را قابل اتقا دانست که بر اساس آن به اعتقاد کاربران حاشیه کارون سطح توجه به نیاز تمامی اقسام جامعه از حد متوسط پایین تر بوده که کمترین آن به ترتیب مربوط به قشر معلول جامعه و قشر بانوان می باشد. در حالی که کاربران حاشیه زاینده رود در این باره نظرات خوش بینانه تری داشته و به غیر از قشر معلولان که در سطح "ضعیف" ارزیابی شده، توجه به نیاز سایر اقسام از حد متوسط فراتر بوده که

بالاترین میزان به ترتیب مربوط به میانسالان و جوانان است که در سطح تقریباً خوبی می‌باشد. بنابراین، می‌توان چنین نتیجه گرفت که در طراحی و استقرار انواع مبلمان حاشیه رودخانه در حاشیه زاینده‌رود توجه به نیازها و انتظارات اقشار مختلف در سطح رضایت‌بخش‌تری نسبت به حاشیه کارون بوده هر چند که هنوز تا رسیدن به وضعی که همه اقشار راضی باشند فاصله دارد(نمودار ۳).

عوامل مؤثر بر استفاده از مبلمان

فضاهای تفریحی حاشیه رودخانه از یک طرف با رودخانه هم مرز می‌باشند و از طرف دیگر به جاده‌های پرتردد ساحلی ختم می‌شوند که این امر یکی از دل مشغولی‌های عمومی اکثر خانواده‌ها جهت تأمین امنیت به خصوص برای اطفال و نوجوانان می‌باشد. بدین منظور وجود جداکننده‌ها و حفاظت‌هایی میان این محیط و جاده ساحلی و همچنین رودخانه بسیار مهم بوده و خاطر جمعی خانواده‌ها را در استفاده از این محیط به دنبال خواهد داشت. این در حالی است که کاربران حاشیه زاینده‌رود از وضعیت جداکننده‌ها و حائل‌ها میان این محیط با رودخانه و جاده ساحلی راضی نیستند و آن را در حد نسبتاً ضعیفی می‌دانند و کاربران حاشیه کارون نیز در حد متوسط آن را قبول دارند که البته در هر دو مکان سطح رضایت کاربران از این حفاظها با میزان تحصیلات کاربران همبستگی و رابطه معکوسی دارد که بیانگر نارضایتی بیشتر اشاره تحصیل کرده می‌باشد(جدول ۱۰).

کیفیت کفپوش و همچنین وضعیت چمن فضای سبز حاشیه رودخانه هر چند که خود خارج از بحث مبلمان می‌باشند، ولی تأثیر بسزایی در اشتیاق مردم برای مراجعه و استفاده از این گونه فضاهای مبلمان آنها دارند که در این میان کیفیت کفپوش حاشیه کارون نسبتاً ضعیف توصیف شده، ولی کیفیت کفپوش حاشیه زاینده‌رود نمره تقریباً قابل قبول گرفته است. در این مورد نیز سطح رضایت کاربران حاشیه کارون از کیفیت کفپوش حاشیه رودخانه با میزان تحصیلات آنها رابطه معکوسی دارد، اما این رابطه برای حاشیه زاینده‌رود از نوع همبستگی مستقیم می‌باشد(جدول ۱۰).

دو موضوع دسترسی آسان و مناسب به انواع مبلمان و احساس راحتی در استفاده از مبلمان-به خصوص آنها-ی که با بدن انسان تماس مستقیم دارند- هردو تقریباً به یک اندازه در میزان استفاده از مبلمان ساحل رودخانه تأثیر داشته و با آن همبستگی مستقیم دارند، که احساس راحتی در استفاده از مبلمان در هردو مکان و همچنین سطح دسترسی آسان و مناسب به انواع مبلمان در حاشیه کارون در حد متوسط بوده، در حالی که دسترسی آسان و مناسب به انواع مبلمان در حاشیه زاینده‌رود نمره خوب گرفته است(جدول ۱۰).

جدول ۱۰) ارتباط بین متغیرهای مؤثر در استفاده از مبلمان

حاشیه کارون	حاشیه زاینده رود	نوع همبستگی	متغیرها		
سطح معناداری	میزان همبستگی				
۰/۰۰۰۰۰۱	-۰/۶۷۴	۰/۰۰۰۰۰۱	۰/۵۷۳	اسپیرمن	بین میزان تحصیلات و کیفیت کفپوش حاشیه رودخانه از نظر پاسخگو
۰/۰۰۲۸۰۳	-۰/۲۹۸	۰/۰۰	-۰/۳۳۶	اسپیرمن	بین میزان تحصیلات و جدایتندوها و حاکی‌های میان حاشیه رودخانه با جاده ساحلی و رودخانه از نظر پاسخگو
۰/۰۰۰۰۰۱	۰/۵۴۱	۰/۰۰۰۰۰۱	۰/۵۵۲	اسپیرمن	بین سطح دسترسی آسان و مناسب به انواع مبلمان با میزان استفاده از مبلمان حاشیه رودخانه
۰/۰۰۰۰۰۱	۰/۵۱۵	۰/۰۰۰۰۰	۰/۵۶۳	اسپیرمن	بیناحساس راحتی در استفاده از مبلمانی که با بدنه تماس مستقیم دارد با میزان استفاده از مبلمان حاشیه رودخانه

یکی دیگر از مسائل مهم و تأثیرگذار در استفاده از این گونه فضاهای به ویژه برای زنان، مسئله امنیت می‌باشد، که به خصوص از طرف کاربران حاشیه کارون چه به صورت شفاهی و چه به صورت کتبی در قسمت پیشنهادات به کرات عنوان شده و خواستار ایجاد تمهیداتی جهت تأمین امنیت این مکان بودند. آخرین مسئله اینکه مسئله پارکینگ که از طرف کاربران حاشیه زاینده‌رود مطرح شده و یکی از دلایل عدم استفاده آنها عنوان شده است و بیشتر خواهان ایجاد پارکینگ دوچرخه در این مکان و همچنین ایجاد مکان ویژه‌ای برای دوچرخه سواری و جلوگیری از تردد دوچرخه‌سواران در فضاهای سبز و پیاده‌روهای آن بودند.

مسائل و مشکلات مبلمان موجود

در آخرین مبحث به مسائل و مشکلات مبلمان موجود در مکان‌های مورد بحث از دیدگاه کاربران واقعی آنها می‌پردازیم. یک پرسش ۱۰ گزینه‌ای مطرح شد، که ۹ گزینه اول آن مشکلات احتمالی مبلمان را ارائه می‌کرد و گزینه دهم آن جهت آزادی بیان بیشتر پاسخگو خالی گذاشته شد و از کاربران خواسته شد که بر اساس رتبه‌های ۱ تا ۱۰ به اولویت دهی مشکلات مبلمان پردازند. سپس مد و میانگین پاسخ‌ها محاسبه شد که در جدول ۱۱ درج شده است. از آنجایی که رتبه میانگین پاسخ‌های هر گزینه با مد پاسخ‌های آن یکی می‌باشد، در نهایت می‌توان مد پاسخ‌ها را به عنوان اولویت آن گزینه محاسبه کرد که بر این اساس ناکافی بودن از لحاظ تعداد، عدم تناسب با نیاز کاربران و عدم تعمیر و نگهداری مداوم و منظم به ترتیب مهم ترین مشکلات مبلمان موجود در حاشیه کارون و مکان‌یابی نادرست، یکنواختی و عدم رعایت تنوع و عدم هماهنگی محیطی مهم ترین مشکلات مبلمان حاشیه زاینده‌رود از نظر مردم می‌باشد (جدول ۱۱).

جدول (۱۱) اولویت‌بندی مشکلات مبلمان حاشیه کارون و زاینده‌رود بر اساس نظر کاربران

گزینه‌ها	میانگین پاسخها	مد پاسخها	مشکل
گزینه‌ها	میانگین پاسخها	مد پاسخها	مشکل
عدم رعایت استاندارد	۳/۸۷	۵/۱۹	حاشیه زاینده‌رود
عدم رعایت عوامل زیبایی شناختی	۶/۵۷	۷/۱۲	حاشیه کارون
یکنواختی و عدم رعایت تنوع	۳/۳۶	۶/۳۴	حاشیه زاینده‌رود
عدم تعمیر و نگهداری مداوم و منظم	۴/۸۸	۳/۰۶	حاشیه زاینده‌رود
مکان یابی نادرست	۲/۱۴	۳/۶۶	حاشیه کارون
عدم هماهنگی محیطی	۳/۵۲	۴/۴۲	حاشیه زاینده‌رود
عدم تناسب با نیاز کاربران	۵/۳۳	۲/۶	حاشیه کارون
ناکافی بودن از لحاظ تعداد	۵/۹۴	۲/۴۵	حاشیه کارون
شلوغی و تراکم مبلمان	۷/۵۸	-	حاشیه زاینده‌رود

نتیجه گیری

همان طور که اشاره شد و روی نقشه‌ها نیز قابل مشاهده است، محیط تفریحی حاشیه کارون شامل فضاهای نیمه خالی و بکری می‌باشد که از یک طرف نقص و محدودیت محسوب می‌شود و از طرف دیگر می‌توان به عنوان یک پتانسیل و یک فرصت به آن نگاه کرد که قابلیت شکل دادن به صورت هر شکل مطلوبی را دارد. لذا جا دارد که با مطالعه و شناخت پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های آن در ظرف یک پروژه بلند مدت منطقه‌ای و حتی ملی، به عنوان یک مجموعه گردشگری و تفریحی به‌طور حساب شده‌ای برای آن برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری کرد و همچنین برنامه ریزی وساماندهی مبلمان آن را نیز - به مانند هر طرح و برنامه جزئی دیگر - به صورت آینده‌نگری در چهارچوب همان برنامه کلی تر گنجاند.

بر خلاف حاشیه کارون، فضای تفریحی حاشیه زاینده‌رود به تدریج و طی گذر زمان شکل گرفته، جا افتاده و هویت یافته است و بنابراین دست کاری و دخالت در شکل کالبدی آن در سطح وسیع به صلاح نبوده و بر هویت آن سایه خواهد افکند. از این رو مختصر افزایش یا کاهشی در تجهیزات و مبلمان آن یا کمی جایه جایی و اعمال تغییراتی در آنها- البته به شکل حساس و محتاطانه- کفايت کرده و ضمن حفظ هویت آن، بهتر می‌تواند آن را سامان داده و مطابق میل کاربران و شهر وندان گردداند.

پیشنهادات

در نهایت اجرای پیشنهادهای زیر می‌تواند در زمینه بهبود کیفی مبلمان شهری هر دو محیط متمرث مر واقع شود:

- ۱- افزایش تعداد انواع مبلمان و تجهیزات موجود با اولویت دادن به آنها که کمبود آنها بیشتر احساس می‌شود؛
- ۲- منظور کردن وضعیت جغرافیایی- اقلیمی و شرایط آب و هوایی در طراحی و استقرار انواع مبلمان در هر دو محیط؛
- ۳- افزایش و بهبود کیفیت حفاظها و حائل‌های میان فضای حاشیه رودخانه با جاده ساحلی و رودخانه؛

- ۴- رعایت فاصله مناسب بین انواع مبلمان و نیز دو نوع مشابه مبلمان با تأکید بر کمتر کردن این فاصله‌ها- به ویژه در حاشیه کارون؛
- ۵- مطالعه بیشتر در خصوص چگونگی بهبود سطح کیفی انواع مبلمان از نظر جنس، رنگ، اندازه و ابعاد و...؛
- ۶- بازنگری نحوه مکان یابی و پخشایش انواع مبلمان و توزیع آنها در سطح محدوده به شکل متعادل و مناسب با ویژگی‌ها و ظرفیت‌های محیطی؛
- ۷- انجام تحقیقات و مطالعات محیطی و اجتماعی بیشتر در خصوص چگونگی بهبود کیفی فضاهای مذکور و بررسی موارد مشابه و الگو برداری از آنها؛
- ۸- انجام مطالعات اجتماعی - انسانی در خصوص نیازها، سلایق و الگوهای رفتاری اقتدار مختلف جامعه جهت منظور کردن در طراحی و استقرار انواع مبلمان در هردو محیط؛
- ۹- توجه به عواملی که در اشتیاق و مراجعة مردم به فضای حاشیه رودخانه دخیل هستند و استفاده از مبلمان آن را تحت الشعاع قرار می‌دهند؛
- ۱۰- در نظر گرفتن تمهداتی جهت تأمین امنیت خانم‌ها و سایر کاربران به خصوص در حاشیه کارون از قبیل پیش‌بینی و تدارک کیوسک‌های انتظامی و...؛
- ۱۱- ایجاد زیر ساخت‌ها و تمهدات لازم جهت قابل استفاده کردن و مبلغ کردن محیط‌های بکر حاشیه کارون به خصوص قسمت حاشیه غربی آن؛
- ۱۲- تعمیر و نگهداری مداوم و منظم انواع مبلمان به خصوص در حاشیه کارون و همچنین فرهنگ سازی برای استفاده بهتر از محیط و مبلمان آن؛
- ۱۳- رعایت هماهنگی محیطی و تنوع و پرهیز از یکنواختی در طراحی و استقرار مبلمان به خصوص در حاشیه زاینده رود.

منابع و مأخذ

- (۱) ادبی، علی‌اصغر و منعام، علیرضا و قاضی‌زاده، سیدندا (۱۳۸۴)، جایگاه آب و آینما در پارک‌های شهری، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۲، صص ۷۳-۸۲.
- (۲) بزرگی، علیرضا و پورجعفر، محمدرضا و بمانیان، محمدرضا (۱۳۸۴)، روند برنامه‌ریزی در جهت احیای روددره‌های شهر تهران، مورد مطالعه: رود دره کن، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۷۶، صص ۵۳-۷۷.
- (۳) براندفری، هیلدر (۱۳۸۳)، طراحی شهری به سوی یک شکل پایدارتر شهر، ترجمه دکتر حسین بحرینی، شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری، تهران، ۱۶۸ صفحه.
- (۴) پارسی، حمیدرضا (۱۳۸۱)، شناخت محتوای فضای شهری، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۱۱، صص ۴۱-۴۹.
- (۵) پورمحمدی، محمدرضا (۱۳۸۲)، برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، تهران، ۱۶۶ صفحه.
- (۶) پیرموره، ڙان، آلن، ایوماری، لیزسابری، ماری (۱۳۷۳)، فضای شهری: طراحی، اجراء، مدیریت، ترجمه: حسین رضایی، میرمعزالدین مجابی، محسن رسول، سازمان چاپ نیک، ۳۳۴ صفحه.
- (۷) تبریزی، نازنین، تحلیل جغرافیایی مبلمان شهری با توجه به شرایط زیست‌بوم انسانی شهر اصفهان (با تأکید بر محدوده‌های گردشگری بخش مرکزی)، (۱۳۸۴)، رساله کارشناسی ارشد، استاد راهنمای: زنگی‌آبادی، علی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان.
- (۸) توسلی، محمود و بنیادی، ناصر (۱۳۷۱)، طراحی فضای شهری: فضاهای شهری و جایگاه آنها در زندگی و سیمای شهری، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، تهران، ۱۶۶ صفحه.
- (۹) جعفری، مسعود و زهتابیان، شادی (۱۳۸۵)، خلق و توسعه فضاهای شهری، اولین همایش بین‌المللی شهر برتر، طرح برتر، سازمان عمران شهرداری همدان، صص ۲۴۸-۲۴۲.
- (۱۰) حسینیون، سولماز (۱۳۸۲)، ساماندهی تابلوها و علایم شهری، ماهنامه شهرداریهای، شماره ۵۵، صص ۶۱-۶۶.
- (۱۱) حیدری، مرضیه، بررسی تطبیقی استاندارد پارک و فضای سبز شهر اصفهان با استانداردهای موجود (نمونه موردی: فضای سبز حاشیه زاینده‌رود)، (۱۳۸۷)، رساله کارشناسی ارشد، استاد راهنمای: محمدی، جمال، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان.
- (۱۲) خورش، محمدرضا و خورش، اهورامزدا (۱۳۷۷)، رستاخیز اول یا شهر آیندگان، انتشارات بصائر، ۱۲۸ صفحه.
- (۱۳) رفیعیان، مجتبی و سیفانی، مهسا (۱۳۸۴)، فضاهای عمومی شهری؛ بازنگری و ارزیابی کیفی، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۳، صص ۴۲-۳۵.
- (۱۴) زندیه، مهدی و زندیه، راضیه (۱۳۸۵)، نقش مبلمان شهری در هویت و سیمای شهری، اولین همایش بین‌المللی شهر برتر، طرح برتر، سازمان عمران شهرداری همدان، صص ۳۲۸-۳۱۷.
- (۱۵) زنگی‌آبادی، علی و تبریزی، نازنین (۱۳۸۴)، تحلیل فضایی مبلمان شهری در میدان امام (نقش جهان) اصفهان، ماهنامه پیام سبز، سال پنجم، شماره ۴۰، صص ۴۰-۴۹.
- (۱۶) زنگی‌آبادی، علی و تبریزی، نازنین (۱۳۸۶)، تحلیل فضایی مبلمان شهری محدوده گردشگری بخش مرکزی اصفهان، مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان، شماره ۲۲، (ویژه نامه جغرافیا)، صص ۴۵-۴۴.
- (۱۷) زنگی‌آبادی، علی و تبریزی، نازنین (۱۳۸۳)، طراحی و برنامه‌ریزی مبلمان شهری، انتشارات شریعه توس، ۳۸۰ صفحه.
- (۱۸) زنگی‌آبادی، علی و محمدی، جمال و صفائی، همایون و قادرخانی، صفر (۱۳۸۷)، تحلیل شاخص‌های آسیب‌پذیری مساقن شهری در برابر خطر زلزله، نمونه موردی: مساقن شهر اصفهان، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۱۲۰، صص ۷۹-۶۱.
- (۱۹) زنگی‌آبادی، علی و مختاری‌ملک‌آبادی، رضا (۱۳۸۴)، شهرها، فضای سبز و رویکردی نوگرانیه به ابعاد انسانی طراحی، ماهنامه پیام سبز، سال پنجم، شماره ۴۲، صص ۷۱-۴۲.
- (۲۰) زیبه، کامیلو (۱۳۸۵)، ساخت شهر بر اساس مبانی هنری، ترجمه دکتر فریدون قریب، انتشارات دانشگاه تهران، ۲۲۳ صفحه.
- (۲۱) سعید نیا، احمد (۱۳۷۹)، کتاب سبز شهرداری، جلد دوازدهم، طراحی فضاهای مبلمان شهری، انتشارات سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، ۹۶ صفحه.
- (۲۲) شکوهی، حسین (۱۳۸۵)، دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری، جلد اول، چاپ دهم، تهران، سمت، ۵۶۸ صفحه.
- (۲۳) شیعه، اسماعیل (۱۳۸۷)، کارگاه برنامه‌ریزی شهری، انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، چاپ ششم، ۲۶۶ صفحه.
- (۲۴) عراقچیان، محمدرضا (۱۳۸۵)، مبلمان شهری باید و نبایدها، اولین همایش بین‌المللی شهر برتر، سازمان عمران شهرداری همدان، صص ۱۵۳۲.
- (۲۵) غلامپور، اشکان (۱۳۷۹)، معیارهای ارزیابی و انتخاب مبلمان شهری، ماهنامه شهرداری‌ها، شماره ۱۸، صص ۵۵-۵۱.

- (۲۶) قنبری، ابوالفضل و پورمحمدی، محمدرضا (۱۳۸۳)، ضوابط، ملاحظات و استانداردها در طراحی، ساخت، مکان یابی و نصب مبلمان شهری، نشریه علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز، شماره ۱۷، صص ۱۵۴-۱۳۲.
- (۲۷) کولیوند، صادق و عباسی، احسان (۱۳۸۵)، شهر در شب، اولین همایش بین المللی شهر برتر، طرح برتر، سازمان عمران شهرداری همدان، صص ۳۸۲-۳۷۵.
- (۲۸) لینچ، کوین (۱۳۷۴)، سیمای شهر، ترجمه منوچهر مزینی، انتشارات دانشگاه تهران، ۳۳۰ صفحه.
- (۲۹) مجلسی، منیره (۱۳۸۱)، تأثیر آموزش در تأمین سلامت رفتگران، ماهنامه شهرداری ها، شماره ۴۵، ضمیمه شماره ۴۹، ویژه‌نامه شماره ۱۵۱۸.
- (۳۰) مدنی پور، علی (۱۳۸۷)، طراحی فضاهای شهری نگرشی بر فرایندی اجتماعی و مکانی، ترجمه فرهاد مرتضایی، انتشارات پردازش و برنامه‌ریزی شهر (وابسته به شهرداری تهران) چاپ سوم، ۳۳۰ صفحه.
- (۳۱) مرتضایی، سیدرضا (۱۳۸۱)، رهیافت‌هایی در طراحی مبلمان شهری، سازمان شهرداری‌های کشور، ۱۹۶ صفحه.
- (۳۲) موحد، علی (۱۳۸۶)، گردشگری شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز، ۲۴۵ صفحه.
- (۳۳) نظری‌زاده، علی (۱۳۸۵)، طبیعت در معماری، اولین همایش بین المللی شهر برتر، طرح برتر، سازمان عمران شهرداری همدان، صص ۹۲-۷۷.
- (۳۴) وايت، ويليام (۱۳۸۱)، طراحی فضاهای مطلوب شهری، ترجمه و اقتباس: محمود صنعتی و علی صفوي، ماهنامه شهرداریها، شماره ۴۰، صص ۵۸۶۳.
- (۳۵) ولایتی، سعدالله (۱۳۷۱)، حریم منابع آب و کاربرد آن در برنامه‌ریزی ناحیه‌ای، مشهد، انتشارات خراسان، ۱۰۹ صفحه.
- (۳۶) Bulut, Yahya & Atabayoglu(۲۰۰۷), Fountains as urban furniture in historical urban structure and usage culture: Erzurum city case, Building and Environment, Volume 42, Issue 6, Pages ۲۴۳۲-۲۴۳۸.

